Культурно-політичний місячник для українців у Чеській Республіці
Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 9/2020, рік XXVIII
č. 9/2020, ročník XXVIII
www.ukrajinci.cz

ПОРОГИ

Крим – це Україна
Krym je Ukrajina

ВРЯТУВАТИ РЯДОВОГО МАРКІВА

Український нацгвардієць, який боронив вежу Карачун біля Слов'янська у 2014 році, три роки перебуває за італійськими ґратами і чекає на вирок апеляційного суду. Громада на Апеннінах переконана у його невинуватості, а прокурори і рідні постраждалих перебувають під впливом російської пропаганди

А також у номері:
Знову карантин: багато подій переноситься або скасовується; допомога з Чехії Україні, відкриття пластового року у Чехії, ювілей хору святого Володимира; Винничук думає про новий переклад «Швейка», чому в Італії й Іспанії поширився коронавірус?; як українцям ставитися до карабаського конфлікту?; місцеві вибори в Україні будуть гарячими; як новий карантин відобразиться на іноземцях у Чехії?; подорож на зимовий Кіпр; Рахів та бриндзя – спогад про фестиваль; трембіта – гуцульська «мобілка».

Збірка на дрова для Красногорівки

Чеський волонтер Міхал «Коди» Кісліцки, який проживає на Донбасі, і разом зі своєю невеликою командою під назвою «Бажання допомогти» допомагає місцевим жителям, оголосив збірку на тепло для мешканців Красногорівки – прифронтового містечка, де через часті обстріли відсутня належна інфраструктура. «Коди» кожної зими, з 2015 року, допомагає незахищеним сім'ям майже на фронті пережити зиму.
А зима в Красногорівці – не медова. Більшість людей залишилися тут в безнадійному становищі. Люди похилого віку, одинокі матері, сироти з бабусями, бездомні. Їм нікуди податися, тому вони виживають, як можуть. Соціальних виплат не вистачає навіть на гідне харчування. Якщо взимку вдома вдається зігріти кімнату до температури близько 10°C – це вже дуже добре для них... До кожної сім'ї та її проблеми волонтери підходять індивідуально – десь достатньо привезти гостру пилку, інде – відремонтувати піч. Однак найбільшою допомогою є дрова. Підійти до деревини в лісі місцеві жителі не мають можливості – навколо все заміновано.
Тому волонтери звертаються до всіх жителів Чехії допомогти жителям сходу України у придбанні палива та інших необхідних речей. «Разом ми щороку рятуємо близько 50-80 прифронтових сімей від замерзання», – каже «Коди». Подарувати людям можна, наприклад, гостру пилу або сокиру за 250 кч, один місяць в теплі за 1000 кч, нову піч або «буржуйку» за 3000 кч, дрова для цілої сім'ї на зиму за 6000 кч. Звичайно, перерахувати можна будь-яку суму, і найменшу, яка також знайде своє призначення. Гроші можна переказати на чеський рахунок 2300849910/2010, змінний символ 2. На сайті об'єднання є повний звіт про використання коштів та можна отримати дарчий договір.

Вл. інф.

Чеські волонтери допомагають жителям прифронтових сіл зігрітися взимку.

Хор Святого Володимира: 75 років

В Дзеркальній каплиці празького Клементинуму відзначив святковим концертом 75-річчя своєї діяльності український Хор святого Володимира. З ювілеєм учасників колективу привітав Посол України в Чехії Євген Перебийніс, який побажав ювілярам натхнення та творчих злетів, а також подякував за багаторічне представлення України на чеських теренах.
Спонтанно сформований хор, до складу якого входили насамперед члени чехословацького армійського корпусу з терен тогочасної радянської України, отримав можливість виступити в головному празькому храмі – костелі святого Віта – після перемоги над нацизмом у травні 1945 року. Наступні роки політичних пертурбацій, зміни режимів, репресій були дуже непростими для українського хору, проте його учасникам вистачило сміливості та фортуни забезпечити майже безперебійну діяльність. Понад чотири десятиліття колектив очолював Степан Шутка з дружиною Калиною. Комуністичний режим не дозволив Шуткові закінчити теологічний факультет, тож йому довелося заробляти на життя водієм, а свої духовні поклики він реалізував саме в хорі. Більш детально історію хору описує доктор історії Богдан Зілинський у своїй статті на сайті https://www.myaukrajina.cz.
На недільному концерті виступив не лише сучасний склад Хору святого Володимира на чолі з солістками Марією Камінською та Ілоною Славіковою, а також український гурт «Іґніс» та оперні співаки Євген Шокало та В'ячеслав Корсак.

Прес-служба посольства

Харита збирає Різдвяні пакунки українським дітям

Різдвяні пакуночки з Чехії українські діти отримують щороку.

«Милий Святославе, ми ще не знайомі, але я хотіла би познайомитись з тобою ближче. Мене звати Петра, я живу трохи далі від тебе, у маленькому містечку в Чехії. Нещодавно біля моїх вікон дмухав вітер і приніс мені твоє побажання. А оскільки бажання мають виконуватися, дарую тобі невелику посилку і сподіватимусь, що тобі сподобаються речі в ній, і ти будеш задоволений. Надсилаю тобі багато вітань та бажаю гарного Різдва. Я буду рада, якщо ти напишеш, як твої справи. Майся чудово, з думкою про тебе, Петра».
Цей лист та багатьох інших подібних минулого року супроводжували різдвяні пакунки від чеських донорів, які викликали щиру посмішку на обличчях українських дітей. «Різдвяний пакет – радість для дітей. Він допомагає батькам у їхньому важкому матеріальному становищі. Сиротам дає надію, що вони не самотні у світі, і на них справляє чудове враження. А для нас найбільша винагорода в тому, що ми можемо надихнути інших дітей надавати допомогу», – каже Христина Новодворська, координаторка проекту Архієпископської благодійної організації «Харита Оломоуц», яка і цього року назбирала вже 363 пакунки з різдвяними подарунками для українських дітей. Пакунки будуть відправлені всередині грудня в Україну, а саме у Бортники й Лопатин на Львівщині, Зарваницю на Тернопільщині й Тернопіль, а також у Коломию. Кожен, хто хоче взяти участь у цьому незвичайному заході, може відвідати сайт charitaproukrajinu.cz, де є база даних дітей, які потребують допомоги, їхній, вік, розмір одягу та взуття й інша необхідна інформація. «Однак перш ніж підготувати пакунок, треба дотриматися правил. Подарунок має містити лише нові речі, вартістю близько 1000 крон. До посилки не можна додавати кондитерські вироби, а її вага не повинна перевищувати 4 кілограми. Цього року необхідно дотримуватися ще одного нового правила, а саме – долучити перелік речей, які містяться у посилці», – пояснює Христина Новодворська. Різдвяний пакет повинен бути доставлений до найближчого відділення Харити ЧР не пізніше 1 грудня, але також можна підтримати акцію фінансово на рахунок 4030207/0100.
Харита ЧР також підготувала календар-щоденник на наступний, 2021 рік. Видання містить оригінальні дитячі малюнки в супроводі автентичних цитат. Його вартість становить 300 чеських крон, з яких вся сума йде гуманітарні проекти Харити на Гаїті та в Україні. За цими проектами соціально незахищені студенти, зокрема вихованці дитбудинків, можуть навчатися в українських університетах та коледжах. Серед них є ті, хто залишає дитячі будинки. Ми є опорою для них на початку незалежного життя. На Гаїті Харита допомагає відновлювати стріхи будинків та покращувати житлові умови людей, які страждають від регулярних стихійних лих.

Даґмар Юрчикова

«Щирих» побачать на «Міраку»

Вернісаж виставки вишуканого українського національного вбрання мав відбутися 18 жовтня у Другому районі Праги, однак з причин запровадження надзвичайного карантинного стану відкладена на невизначений час. Вулична виставка «Щирі» (в чеській назві – «Ke kořenům») подорожує різними містами Чехії, була у 6-тому столичному районі, і після послаблення карантину її зможуть побачити жителі більш центральної частини міста – на площі Миру у мікрорайоні Виноград. Захід запланований завдяки співпраці мерії міського району Прага 2 з Посольством України в ЧР під патронатом старостки району пані Яни Чернохової. Новий термін відкриття виставки встановлений наразі на 10 квітня 2021 року, але він може змінитися – тому Посольство просить зацікавлених стежити за сторінками і подіями установи у соцмережі «Facebook» Embassy of Ukraine in Prague / Velvyslanectví Ukrajiny v Praze.
Виставка презентує наочне зображення спільного проекту київського музею Івана Гончара та торгового дому «Домосфера». Це – 19 мистецьких фотографій відомих осіб українського культурного життя в історичних народних костюмах кінця XIX – початку XX століття з різних регіонів України. Демонструються справжні костюми з приватних збірок українців Праги та особливі моделі етнографічної студії «Волошка» з Києва. Діятиме виставка три тижні від відкриття і буде доступна для всіх.

Вл. інф.

.

Під час попередньої презентації виставки. Фото Зіни Гаврилюк.

«У Києві не стріляють» – чеський документальний фільм

Прем'єра фільму «У Києві не стріляють» молодого режисера і сценариста Якуба Шедого, який він знімав за підтримки Чеського культурного центру, планувалася ще навесні. Карантин перебив творчі плани, та не зменшив інтересу до цієї роботи – у переповненому залі кінотеатру «Пілотів», розрахованому на 150 людей, у п'ятницю 4 вересня не було вільного місця – переважно студентська молодь сиділа і на приставних стільцях і навіть на сходинках.

Ідея фільму належить другу Якуба і колезі – колишньому кореспондентові Чеського суспільного радіо Мартіну Оцкнехту, який побував на Донбасі в час «найгірших бойових дій», а тепер хотів повернутися в Україну і «зняти фільм про те, як живеться у країні, де триває війна». Протягом трьох років, завжди взимку, кінематографісти їздили до Києва знімати своїх героїв – ветерана з Донбасу Леоніда Остальцова, який, повернувшись з війни, почав пекти піццу і залучив інших ветеранів.

Подібна атмосфера склалася і серед колишніх наркозалежних, які змогли подолати свою згубну звичку завдяки підтримці та спільній молитві в одній з протестантських церков. Є у фільмі й католицька монахиня, яка допомагає родині у скруті – тут співали і молилися українською і арабською, бо батько, біженець з Лівану, мусив рятуватися втечею вдруге у своєму житті, переїхавши з окупованого Донецька до Києва. А активістка за права тварин Тамара Тарнавська провела чеських документалістів величезним притулком для покинутих тварин на околиці Києва. Багатьох з них бійці привозили зі сходу – під кулями і бомбами люди покидали свої будинки, залишаючи собак і котів напризволяще, каже вона.

Велику увагу публіки привернув до себе ветеран, боєць «Правого сектору» і бард Олексій Бик. Кремезний чолов'яга, який у кадрі ніжно грався з кошеням, розповів, що вирішив іти на війну, коли почув, що на передовій

формуються цілі з'єднання з дівчат. Весь його «страшний націоналізм» у фільмі проявився у тому, що він відмовився розмовляти з чехами російською мовою, ускладнивши цим роботу документалістам, які знали лише російську.

Фільм бачили в Кракові, Братиславі і сподіваються показати у Каннах. «Нашою метою є показати правдивість слів Вацлава Гавела, який казав, що надія є стан духу, який дає сенс нашому життю», – каже режисер.

Марія Щур, «Радіо «Свобода»

Стрічку про Крим покажуть у празькому кінотеатрі

Чеська публіка матиме можливість переглянути фільм «1944. Крим. Депортація» у кінотеатрі «Пілотів», щойно завершаться суворі карантинні обмеження і кінотеатри знову зможуть приймати глядачів. Перегляд був запланований на 12 жовтня, та наразі відкладений на невизначений час. Організатор перегляду – товариство «Людина в скруті» – обіцяє повідомити завчасно про новий термін акції. Також під час перегляду у фойє кінотеатру можна буде побачити виставку під назвою «Вкрадене кримське дитинство» Антона Наумлюка.

У травні 1944 року органи комуністичної НКВС у віддалені райони Радянського Союзу насильно перемістили 190-423 тисячі кримських татар. Сталінський режим колективно звинуватив їх у співпраці з нацистами. Кожен другий депортований помер у перші роки вигнання. Повернутися додому кримські татари могли лише після 1989 року. Фільм про втрату дому, про життя та виживання в еміграції та, насамперед, про бажання повернутися додому і більше ніколи не покидати домівку, знятий Fresh Production Group за підтримки Міністерства інформаційної політики України режисерами Фатімою Осман та Юнус Паша. Він був представлений 17 травня 2019 року у Києві. Після показу була запланована дискусія з кримськотатарським лідером Рефатом Чубаровим та музичний виступ відомого кримськотатарського акордеоніста Сервера Абкерімова, та чи вони відбудуться – наразі невідомо. Сервер свого часу сперечався на вступних іспитах у Москві щодо депортації та пішов у армію замість консерваторії.

Фатіма Осман під час презентації стрічки у Києві, 2019 рік.

Бути дитиною політичного в'язня в окупованому Криму – означає дорослішати з клеймом: «син терориста», «дочка шпигуна», «онука екстреміста». Російський журналіст і фотограф Антон Наумлюк фотографував та записував історії дітей, чиї батьки або близькі родичі ув'язнені в анексованому Росією Криму з політичних причин. Без одного з батьків, які потрапили до в'язниць після сфабрикованих судових процесів, в Криму зараз залишаються дві сотні дітей. Антон Наумлюк – російський правозахисник, журналіст і фотограф, російський співробітник «Радіо Вільна Європа» в Криму та Києві. Засновник та головний редактор інтернет-медіа-проекту Graty (Київ).

Вл. інф.

Петр Оліва збирає шкільне приладдя

Збірку на допомогу дітям сходу України організовує лідер Центру гуманітарної допомоги Україні Петр Оліва. «Потрібно забезпечити шкільні рюкзаки для дітей в Україні шкільним приладдям – із 64 їх залишилось 20. Ціна на одну упаковку становить 500-550 крон. Список необхідного шкільного приладдя складається із шкільної ручки (Торнадо), ручки-коректора, гуми, компасу, набору лінійок, клейової палички 15г, ножиць, кольорових олівців, маркерів, акварельних фарб, темпер, набору щіток, пластиліну та кольорових паперів. Кожен може допомогти матеріально, переказавши будь-яку суму на рахунок 2501638335/2010.

Вл. інф.

Пластуни розпочали рік та сходини

Празька станиця української скаутської організації «Пласт» відкрила Пластовий Рік та провела перші свої сходини. З жовтня чеські пластуни, а саме новацький рій «Веселі Пітони» та юнацький гурток, який думає над назвою, зібралися на офіційне відкриття Року. На сходинах Пітони говорили про те, як же «бавитись у Пласт», що це за організація і грали багато рухливих ігор. А ще говорили про дерева. Юнацтво ж розбирало, як вітаються пластуни, чому вони такі «сильні, красні, обережні та бистрі» і вітаються скороченням «СКОБ!» Трохи балакали про лицарів, грали також ігри і довго вибирали назву гуртка. Наразі всі заняття і сходини відбуваються на свіжому повітрі з максимальним дотриманням карантинних обмежень, і, якщо не буде серйозних обмежень, готується мандрівочка.

Наталія Дубаневич

Відкриття Пластового Року 2020-2021 у Празі.

«Довгі часи» Рафеєнка на Ночі Літератури

На чеському фестивалі «Ніч літератури», який відбувся майже у 60 містах Чехії та в 11 різних країнах, був зачитаний уривок із книги Володимира Рафеєнка «Довгі часи». Під час цього фестивалю відомі актори кіно та театру читають уривки із вибраних перекладених та виданих цьогоріч європейських авторів. Уривки з роману у чеському перекладі Терези Хланьової та Катерини Ґазукіної читав актор Іґор Орозовіч. Партнерами події стали Український інститут та посольство України у Чехії. Однак не лише у Празі читали уривок з цієї української книги – також її читав актор театру «Дракон» у Градці Кралові Шімон Догналек.

«Довгі часи» — міська балада, моторошна казка, де на околиці Z у триповерховій лазні «П'ятий Рим» без сліду зникають окупанти і щоранку лунає гімн України, де колорадські жуки з ногами-киджалами перетворюють роздачу гуманітарної допомоги на бійню. Друга частина книги – новели, написані у реалістичній манері та вплетені у тло казки. Новели про людей, які живуть і виживають у Донецьку. Реальні долі, реальні історії, від яких стискається серце. Книга вийшла у «Видавництві Старого Лева» у 2017 році, і через два роки вийшов її чеський переклад – у брненському видавництві «Вєтрне млини».

«Ніч літератури» заснував Чеський центр у 2006 році. У 2013 році фестиваль був поширений на інші міста Чехії, а у 2017 році до нього долучилося понад 20 міст світу. Цього року він вперше відбувся і у Нью-Йорку.

Вл. інф.

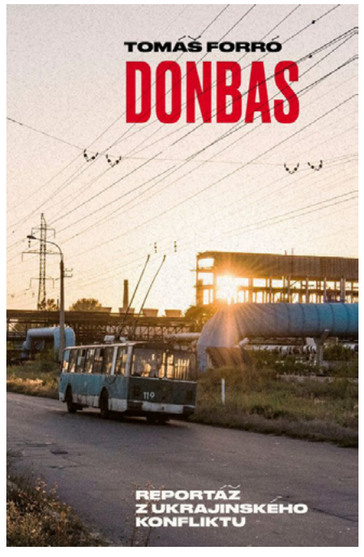

Відомий чеський актор Ігор Орозович читає уривок з роману «Довгі часи» Володимира Рафеєнка.

Дискусія про Донбас із Томашем Форро

Зустріч зі словацьким репортером Томашем Форро, який неодноразово бував на Донбасі і написав книгу про побачене на війні з обох сторін фронту, організовує бібліотека Вацлава Гавела у четвер, 29 жовтня (адреса вул. Островні 13, Прага). Томаш Форро цікавився, зокрема, мотивами участі чеських та словацьких бойовиків у війні проти України. Він написав книгу «Донбас: весільний апартамент у готелі Війна», уривок з якої був опублікований у часописі «Пороги» у числі 7 за 2019 рік, її чеський переклад авторства Ондржея Мразека вийшов нещодавно у видавництві «Пасека». Автор розповість, що найбільше його вразило на Донбасі і у яких небезпечних ситуаціях він бував, як йому вдавалося викликати людей на сповідь. Томаш Форро має часто доволі суперечливі погляди на російсько-українську війну. Каже, що не знає, хто у ній має рацію, а хто – ні. І сама назва чеського видання книги вже є провокативною: «репортаж з українського конфлікту», хоча вже давно є чимало доказів, що ця війна – результат агресії Російської Федерації проти України. Тож дискусія із гостями, серед яких будуть публіцисти, журналісти, аналітики, які цікавляться українськими процесами, буде забезпечена.

Вл. інф.

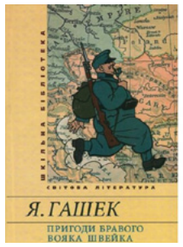

Обкладинка чеського видання книги про Донбас Томаша Форро.

Українські пригоди бравого вояки Швейка

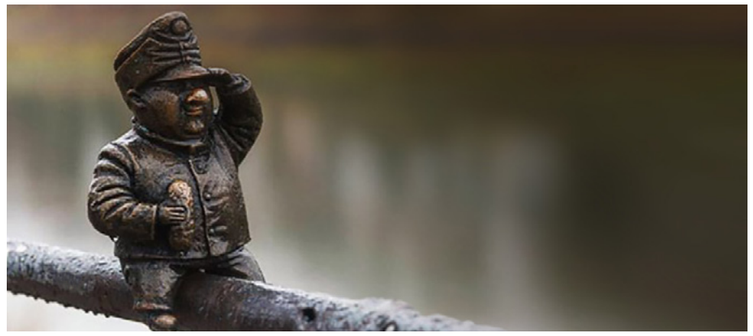
Дещо про божевільну ідею зробити новий переклад найвідомішого чеського сатиричного роману

ТЕКСТ: Юрій ВИННИЧУК

Деякі українські видання «Швейка» у перекладі Степана Масляка (1921/2016 «Фоліо», 2006 «А-ба-ба-га-ла-ма-га»).

Міні-скульптура Швейка в Ужгороді. На жаль, вкрадена у березні 2020 року.

Після того, як я переклав «Вечорниці (нарешті не вечори!!) на хуторі біля Диканьки», інколи з'являється божевільна ідея зробити новий переклад Швейка. Не тому, що переклад Степана Масляка був нездалий. Він цілком добрий і кращий за російський, бо російська для передання простацької мови, якою розмовляють персонажі Гашека, не годиться, хіба що скотитися до лексики якого-небудь Глєба Успєнского чи Максіма Горького.

А так між нами, то ледь така катастрофа не сталася з Гашеком, бо він таки мріяв стати Горьким. Мріяв стати великим російським письменником, описувати життя босяків і навіть казав «будем как русские». І навіть на короткий час став ним, коли опинився в рядах большевиків. Комісар Ярослав Романович Гашек навіть одружився з російською пролеткою. Називалася Шура Львова. Правда, не була вона росіянкою, а єврейкою, як і більшість більшовичок, та що це міняє?

Чи був з нею Гашек щасливим? Ми про це не знаємо. Відомо тільки, що він цілих три роки не пив, хоча до того був заповзятим п'яницею. Гашек навіть дещо писав російською, і все могло йти до того, що таки став би пролетарським письменником і закінчив свої дні так само, як поляк Бруно Ясенський або угорець Фрідеш Карікаш у 1938-му в підвалах московської ЧК. За умови, звісно, що не пиячив би й дожив до тих часів.

Та, на щастя, Комінтерн не дозволив Гашекові зрусифікуватися і відправив його в 1920 році на батьківщину.

Перші оповідання про Швейка Гашек опублікував ще в 1911 році, а перша повість, як подає Вікіпедія, вийшла у 1921-му. Насправді це не так, бо перша повість про Швейка була видана у Києві ще в 1917-му: «Dobrý voják Švejk v zajetí». Kyjev: Slovanské vydavatelství, 1917.

Російською «Швейка» переклав Петро Богатирьов, який жив перед війною на Закарпатті й досліджував закарпатський фольклор. Його переклад, як і переклад С. Масляка, вважається класичним. Хоча Богатирьова критикували за окремі пасажі, зокрема за «пани Мюллерова», бо, мовляв, треба писати «госпожа Мюллер», він у багатьох випадках уник тих помилок, які допускав Масляк.

Справа в тому, що останній багато додавав від себе. Зокрема різав речення на коротші. А інколи навпаки: з двох-трьох речень робив одне. «Stalo se to při přehlídce vojska. Tyhle přehlídky nikdy nevedou k dobrýmu». «Це трапилося під час військового огляду: вони, ці огляди, до добра ніколи не приводять».

В Гашека мова проста й позбавлена зловживань епітетами і синонімами. Зате там багато гри слів, як, наприклад, у розповіді Швейка про своїх песиків.

Якщо в розмові з пані Мюллеровою Швейк в одному абзаці вживає чотири рази слово hubenej (худий), а тричі tlustej (тлустий), то в Масляка: А) сухорлявий, опецькуватий, кощавий, худенький Б) товстопузий, ще раз товстопузий і черевань. Трохи далі Гашек ще двічі вживає слово тлустий, а в перекладі – тілистіший, гладший. Погляньмо, як то виглядає в польському перекладі. А там, як і в оригіналі, лише два слова: худий і тлустий.

Письменник Ярослав Гашек

Або таке: Палівець каже: «Copak to potřebuju?» (Чи мені то треба? Або: Навіщо мені це здалося?). Масляк: «А на якого дідька мені це здалося?» Де тут дідько? У поляків, як в оригіналі: «Potrzebne mi to?»

Гашек: «Musel skočit v Krumlově z toho mostu do Vltavy...» Масляк: «Врешті-решт, йому нічого іншого не лишалося (?!), як стрибнути в Крумлові з моста у Влтаву...» Але в оригіналі аж до слова «як стрибнути» нічого цього нема. Одне «мусив» замінено на кілька слів. Польський переклад знову ж таки відповідає оригіналу.

В іншому місці з одного речення вийшло аж три, притому першого в оригіналі нема. «Але що ж поробиш. В армії мусить бути дисципліна. Інакше б ніхто нікого не слухав». «Ale disciplína na vojně musí být, jinak by si nikdo nedělal z ničeho nic».

Коли Швейк оповідає, як його покарали за те, що на мундирі забракло двадцять ґудзиків, то каже, що «dva dni jsem ležel jako lazar, svázanej do kozelce». Поляк переклав це так «związany w kij». І в нього теж «лазар» з маленької. Бо тут не йдеться про біблійного Лазаря, а лазар тут в значенні хворого або симулянта.

Тепер поглянемо, що то таке той «козелєц». Масляк тлумачить, що Швейк був «прив'язаний лівою рукою до правої ноги». Але насправді в'язати в «козла» означає прив'язати обидві руки до обох ніг – чи то спереду, чи то ззаду. Взагалі текст «Швейка» потребує багатьох коментарів. Ну, наприклад, Швейк розповідає про Фердинанда Кокошку, який «збирає по вулицях собачі гівенця». Постає питання: навіщо комусь збирати гівенця? В українських виданнях ніхто цього не тлумачить.

А шкода. Собачі гівенця використовували для дублення шкур. Задля виготовлення особливо м'якої і тоненької шкіри для рукавичок овечі та козині шкури тривалий час квасили в рідкому собачому лайні.

Але не тільки ці зауваги схиляють мене до перекладу «Швейка», а те, що Масляк перекладав літературно в той час, як персонажі Гашека не розмовляють літературно і вживають багато простацьких слів. Наприклад: hotovej (hotový – тут і далі в дужках літературна норма), žádný (žádné), kterej (který), některej (některý), takovýho (takového), takovejch (takových), voblík (oblékl), to vědí (víte), hajnýho (hajného), vo to (o to), vono přej (ono prý), probod (probodl), vod tý doby (od té doby)...

Погляньмо на фразу: «To vědí, že s revolverem nejsou žádný hračky. Nedávno taky si hrál jeden pán u nás v Nuslích s revolverem a postřílel celou rodinu i domovníka, kterej se šel podívat, kdo to tam střílí ve třetím poschodí». С. Масляк: «Звісно – револьвер не забавка. Ось недавно у нас у Нуслях один пан бавився револьвером і перебив геть усю родину та ще й двірника, який прийшов подивитися, хто це там на третьому поверсі зняв таку стрілянину».

Польський переклад: «Sam pan wie, że z rewolwerem nie ma szpasów (тут вжито простацьке слово). Niedawno temu w naszej dzielnicy w Nuslach też się jeden bawił rewolwerem i powystrzelał całą rodzinę, a nawet stróża, który poszedł zobaczyć, kto też tam strzela na trzecim piętrze».

В російському перекладі всі розмови передано ще літературніше, ніж у Масляка. Але є дві полапки, в які попався Масляк, а в які не попався П. Богатирьов, який добре знав тодішні чеські реалії. У нього domovník перекладено точніше – швейцар, хоч і доволі кумедно, бо який швейцар міг бути в звичайній кам'яниці? Ближче до суті міг би бути консьєрж.

Богатирьов: «Недавно тут у нас в Нуслях забавлялся револьвером один господин и перестрелял всю семью да еще швейцара, который пошел посмотреть, кто там стреляет с четвертого этажа».

Domovník – по-львівському шимон або сторож, який завше жив на першому поверсі, відчиняв та зачиняв браму і, звісно, прибирав у брамі та перед кам'яницею. Тому в польському перекладі правильно: «stróż». Але це реалія суто наша – західняцька. Масляк у совєтських реаліях вибрав варіант «двірника», але на диво допустив помилку, подаючи «третій поверх». Адже як галичанин не міг не знати, що всі поверхи рахувалися тоді – та й у багатьох країнах і тепер – від партеру. Богатирьов переклав правильно, вказавши четвертий поверх.

Комусь здасться це несуттєвим, але коли в Бруно Шульца пишеться, що він жив на першому поверсі, а дехто з перекладачів так і переклав, то це якраз дуже суттєва помилка, бо на першому жили люди незаможні і сторожі.

У Гашека сказано по-простацьки: «Naládoval flintu», а Масляк перекладає «зарядив гвинтівку». Але так можна було перекласти, якби Гашек вжив літературну «pušku». Як би я переклав? «Наладував фузію».

Цікава річ ще в тому, що персонажі-чехи у Гашека вживають багато нелітературних слів і виразів, а от німці (Бертшнейдер та інші) висловлюються літературно. На жаль, в українському перекладі ця різниця відсутня.

Відчуваю, що Швейк у новому українському перекладі став би дещо hubenej.

Автор є відомим українським письменником й публіцистом.
Опубліковано у виданні zbruc.eu 1 квітня 2020.

Справа нацгвардійця Марківа

Що потрібно знати про суд в Павії та Мілані, який повертає нас під слов'янський Карачун початку 2014 року

ТЕКСТ: Євген МОРІ

Віталій Марків перед італійським судом.

29 вересня в апеляційному суді присяжних Мілана розпочалися слухання справи Віталія Марківа. Адвокати нацгвардійця, який має українське та італійське громадянство, оскаржують вирок першої інстанції – 24 роки ув'язнення для Марківа за причетність до вбивства фотографа Андреа Роккеллі на Донбасі у 2014 році. Журналістка та співавторка документального фільму «Не в тому місці, не в той час» про справу Марківа Ольга Токарюк, пригадує обставини справи.

Віталія Марківа заарештували в аеропорту Болоньї 30 червня 2017 року, коли він вперше за понад три роки повернувся до Італії, щоби провідати маму. Марків з підліткового віку жив на Апеннінах. У грудні 2013 року він приїхав до України, щоби взяти участь у протестах на Майдані, був там у п'ятій сотні самооборони. Після анексії Криму пішов добровольцем у Національну гвардію.

Загибель Роккеллі й перекладача Миронова

На початку травня 2014 року Перший батальйон Нацгвардії, в якому служив солдат Марків, зайняв позиції на горі Карачун над Слов'янськом. Його завданням було охороняти телевізійну антену і не дозволити бойовикам Гіркіна, які тоді контролювали місто, захопити її та транслювати в регіоні російську пропаганду. Марків завдяки знанню мови познайомився з кількома італійськими журналістами, для яких він був джерелом інформації – спочатку на Майдані, а потім на Карачуні. Згодом ці журналісти свідчили у суді.

24 травня під Слов'янськом, в районі залізничного переїзду у селі Андріївка, на контрольованій бойовиками території біля фабрики «Зеус кераміка», загинули італійський фотограф Андреа Роккеллі та російський дисидент Андрій Міронов, який був його перекладачем. Вони померли внаслідок мінометного обстрілу, якому передували постріли з «калашникова». Роккеллі та Міронов, а також французький фотограф Вільям Рогелон і двоє громадян України – таксист Євген Кошман і цивільний, якого вони зустріли біля переїзду, – сховалися у рові вздовж дороги після того, як почули перші постріли неподалік.

Наступного дня після загибелі Роккеллі та Міронова на сайті італійської газети Corriere della Sera вийшла стаття, в якій журналістка Іларія Морані цитувала розмову з неназваним «капітаном українського війська». Він нібито сказав їй: «Зазвичай ми не стріляємо у напрямку міста і по цивільних, але коли бачимо рух, заряджаємо важку артилерію. Так сталося з автомобілем двох журналістів та перекладача. Звідси ми стріляємо на відстань півтора кілометра».

Прокурор міста Павія – рідного міста Андреа Роккеллі, де мешкає його родина – на основі цієї статті і контактів у фейсбуку журналістки ідентифікував цього українського військового як Віталія Марківа. Цю цитату слідчі, а згодом суд трактували як «спонтанне зізнання» українця у вбивстві. Хоча її запис журналістка не змогла надати, а Марків у суді заявив, що дізнався про смерть Роккеллі та Міронова під час тієї розмови. Ця стаття – єдина ниточка, яка пов'язує Марківа із загибеллю журналістів, однак її стало достатньо для арешту і згодом вироку.

Одразу після затримання Марківу висунули звинувачення, що він сам обстрілював Роккеллі та Міронова з автомата калашникова, а потім – із міномета. Однак у розпорядженні

Нацгвардії мінометів не було (вони були у 95-ї бригади Збройних сил України, яка розташовувалася поряд на Карачуні), а Марків був простим солдатом, а не «капітаном», тож звинувачення йому змінили. Зрештою нацгвардійця судили за те, що він нібито побачив, упізнав журналістів і передав їхні координати на мінометний розрахунок ЗСУ.

Як відбувався суд першої інстанції

Процес над Віталієм Марківим у суді присяжних міста Павія почався влітку 2018 року. Загалом відбулося 17 судових засідань, відкритих для преси та публіки. На слуханнях була присутня мама Віталія Оксана Максимчук, а також багато представників української діаспори, які за власні кошти приїздили з усієї Італії. В італійській пресі виходили статті, автори яких закидали, що за участь українців нібито платить посольство, та що вишиванки і гасло «Слава Україні» – ознака їхніх праворадикальних поглядів.

У залі суду були присутні і родичі Андреа Роккеллі, його колеги з колективу фотографів CesuraLab, а також росіянка Оксана Челишева, котра товаришувала з Андрієм Мироновим і неодноразово публічно звинувачувала українських військових у «злочинах проти цивільного населення на Донбасі» та атаках на журналістів.

Сторона обвинувачення стверджувала, що Марків, перебуваючи на своїй позиції на відстані понад півтора кілометри від місця перебування журналістів, розгледів та упізнав їх. І це попри те, що вони не були знайомі, а журналісти в той день мали на собі лише фотоапарати і не мали бронежилетів з написом «преса».

На думку прокурорів, українські військові хотіли «прибрати» незручних журналістів, адже ті розповідали про обстріли цивільних у Слов'янську. Тож Марків, нібито, почав стріляти по них зі свого автомата, а згодом передав їхні координати на мінометний розрахунок – і ЗСУ обстріляли їх з мінометів. Суд вирішив, що саме Марків був спостерігачем, який визначив координати журналістів, на основі того, що на фото він має на собі рації. На думку сторони обвинувачення, вбивство журналістів було умисним, а вогонь по них вели лише з боку українських позицій.

Непрямі докази й фейки

Ці висновки ґрунтувалися на непрямих доказах – адже, крім статті Морані, жодного іншого зв'язку Марківа зі смертю журналістів не знайшли. Італійці побудували своє розслідування на фото та відео з ґаджетів Марківа, даних гугл-мап та інформації з відкритих джерел. Вони жодного разу не побували на місці подій у Слов'янську і відхилили клопотання адвоката Марківа про це, а також пропозиції України створити спільну слідчу групу.

В якості «доказу» у суді прокурор використав фейковий документ із пропагандистського сайту «Русская весна», який дискредитував українських свідків. Про використання фейків та російської пропаганди у справі проти Марківа у грудні 2019 року писала навіть The New York Times. Як аргумент проти Марківа обвинувачення використало знайдені в його телефоні світлини, на яких українські військові фотографуються з прапором зі свастикою (Марків у суді заявив, що це військовий трофей, вилучений у сепаратистів), а також фото людини у багажнику з мішком на голові. Ці світлини трактували як доказ неонацистських поглядів Марківа (хоча на фото зі свастикою його немає) і злочинів українських військових.

Ключовим свідком обвинувачення у суді був французький фотограф Вільям Роґелон. Він особисто не бачив Марківа чи інших українських солдатів, але засвідчив: впевнений, що стріляли українці, адже сепаратисти після завершення атаки дозволили йому втекти, хоч і обстріляли його авто. Роґелон не приховував симпатій до бойовиків, і загалом у суду склалося враження, що саме українська армія, а не вони були вороже налаштовані проти журналістів та цивільних.

У суді не прозвучали свідчення інших журналістів, яких сепаратисти затримували у Слов'янську (наприклад, американця Саймона Островського, який у квітні 2014 провів три дні у підвалі «гіркінців»). Також в суді Павії не звучали історії про те, як сепаратисти розташовували свої позиції у житлових кварталах Слов'янська, катували та вбивали проукраїнських активістів і представників релігійних меншин.

Іларія Морані у суді заявила, що вона особисто не спілкувалася з нацгвардійцем, а нібито чула його розмову по голосному зв'язку з італійським колегою Марчелло Фаучі. Морані підтвердила версію подій, викладену у статті, однак не змогла надати ні запису, ні нотаток тієї розмови. Вона не була особисто знайома з Марківим.

Натомість покази Фаучі, який знав Марківа з часів Майдану, були значно більш розмитими. Він засвідчив, що пам'ятає з тієї розмови лише те, що Марків попереджав журналістів не наближатися до Карачуна, адже там у ті дні йшли інтенсивні перестрілки. Водночас Фаучі не зміг пригадати, щоби Марків казав щось про загибель Роккеллі та Міронова, або брав на себе чи українських військових

Нацгвардієць Віталій Марків разом із дружиною та мамою.

відповідальність за те, що з ними сталося. Фаучі у своїх показах заявив, що Марків не був його другом, а лише джерелом інформації. Загалом навіть ті журналісти, які знали Марківа і спілкувалися з ним, щоби довідатися про події на фронті, не надали показів на його захист в суді.

Аргументи захисту

Адвокат Віталія Марківа Раффаеле делла Валле у суді трактував загибель журналістів як трагічну випадковість, яка сталася внаслідок стрілянини між українськими військовими та бойовиками у найбільш небезпечному на той момент місці під Слов'янськом.

Як ключовий доказ він навів останнє відео, зняте Роґелоном у рові, де переховувалися журналісти, за кілька хвилин до загибелі Роккеллі та Міронова. На ньому чутно діалог російського правозахисника та таксиста. Таксист: «А це що було?» Міронов: «Це перестрілка. З «калашникова» одиночними стріляють». Таксист: «А де це?» Міронов: «Де? З двох боків. Ми потрапили всередину. Хтось тут сидить і стріляє з того, що в нього є. З вишки [нерозбірливо] з кулеметів важких, мінометів. Тут також десь міномет є поряд».

Зі слів Міронова випливає, що журналісти потрапили під перехресний вогонь. Крім того, на ньому чутно постріли, які долинають із близької відстані – а отже, з позицій бойовиків. Міронов також каже, що сепаратисти неподалік мають міномет – але версію про те, що стріляти з мінометів могли бойовики, а не українські військові, суд взагалі не розглядав.

Захист також вважає, що покази Роґелона підтверджують те, що відбувалася перестрілка. Адже він заявив, що постріли з калашникова, коли журналісти сиділи в рові, влучали у стіну фабрики «Зеус кераміка», а отже, долинали з близької відстані, позицій бойовиків. Адвокати роблять акцент на тому, що кулі з Карачуна фізично не могли долітати на відстань понад півтора кілометри.

Адвокати Марківа також звернули

Протест перед посольством Італії в Україні проти вироку Марківу в суді першої інстанції.

увагу на невідповідність у свідченнях журналістів. Морані та Фаучі подали різну інформацію про місце, час та мову телефонної розмови з Марківим, яка лягла в основу статті. Захист висловив сумнів у правдивості поданої цитати з огляду на інші помилки у статті, зокрема, те, що Марківа називали «капітаном». Раффаеле делла Валле також наголосив, що Фаучі продовжував спілкуватися з Марківим ще кілька місяців після тих подій, відвідував його у шпиталі і навіть отримав від нього у подарунок бронежилет. За словами адвоката, якби Марків справді у тій розмові зізнався у вбивстві Роккеллі, навряд чи Фаучі підтримував би з ним контакт надалі і не повідомив цю новину колегам та поліції.

Адвокат звертає увагу, що немає жодного підтвердження, що Марків перебував на бойовій позиції у день загибелі Роккеллі та Міронова, чи що він був спостерігачем та фізично міг побачити журналістів з такої відстані. Марків не був єдиним солдатом на Карачуні, хто носив рацію, це видно на фото та відео – тож висновок, що саме він передавав координати журналістів, вважає захист, не має під собою підстав.

Адвокати у суді також заявляли, що, з огляду на попередні події, Марків не мав жодного мотиву вбивати журналістів чи ставитися до них вороже. Він, навпаки, товаришував з ними і ділився інформацією, а в тій телефонній розмові – це підтвердили в суді і Морані, і Фаучі – попереджав, що зона біля Карачуна надто «гаряча» і закликав їх не наближатися, тобто дбав про їхню безпеку.

Делла Валле наголошував, що місцевість, де загинули Роккеллі та Міронов, була надзвичайно небезпечною, у попередні дні там постійно відбувалися перестрілки. Про це свідчать покази інших журналістів. Так, фотограф Андреа Каррубба у суді заявив, що за тиждень до загибелі Роккеллі та Міронова він потрапив під мінометний обстріл біля залізничного переїзду під Карачуном. За його словами, після того він та колеги вирішили туди більше не їздити. Про те, що репортери усвідомлювали, що зона біля «Зеус кераміки» була дуже небезпечною, заявила в суді і журналістка Мікела Якаріно, яка мешкала в одному готелі із загиблими. За її словами, того дня, 24 травня 2014, колеги під час спільного обіду відмовляли Роккеллі, Міронова та Роґелона їхати туди.

Реакція на вирок Марківу

Суд присяжних Павії пристав на аргументи сторони обвинувачення. 12 липня 2019 року він визнав Віталія Марківа винним у причетності до вбивства Андреа Роккеллі та Андрія Міронова та засудив його до 24 років тюремного ув'язнення. Це на 7 років більше, ніж просив прокурор, адже суд відмовився застосувати пом'якшувальні обставини.

Вирок Марківу став вироком і державі Україна. Цивільний позов проти України подали журналістські організації Італії – Федерація італійської преси, Асоціація журналістів регіону Ломбардія та заснований Роккеллі колектив фотографів Cesura Lab. Вони вважають загибель Роккеллі та Міронова цілеспрямованою атакою українських військових, а отже – держави – на журналістів і свободу преси. Задоволення вироком Марківу спершу висловила й італійська філія правозахисної організації «Міжнародна амністія», однак потім ця заява зникла з її сайту.

Адвокат Віталія Марківа Раффаеле делла Валле після вироку заявив, що розчарований рішенням суду Павії, і що подаватиме апеляцію. Україна назвала вирок Марківу несправедливим і політично вмотивованим, а президент Володимир Зеленський пообіцяв домогтися звільнення нацгвардійця. Питання про справедливий суд над Марківим регулярно порушують під час розмов очільників України та Італії, про українського нацгвардійця Зеленський говорив навіть із Папою Римським. Італія на це відповідає, що її судова система незалежна від інших гілок влади і політики не мають на неї впливу.

Кампанію за звільнення Марківа веде міністерство внутрішніх справ України – на Софіївській площі у Києві висить великий банер із закликом FreeMarkiv.

З осені 2019 року нацполіція перебрала в СБУ розслідування справи про загибель Роккеллі та Міронова. Нові, зібрані українськими слідчими, докази озвучили на брифінгу МВС і передали італійській стороні за місяць до початку апеляційного суду.

З серпня 2019 року група італійських та українських журналістів працює над власним розслідуванням обставин загибелі Роккеллі та Міронова і знімає документальний фільм «Не в тому місці, не в той час» (The Wrong Place). Журналісти Ольга Токарюк, Крістіано Тінацці, Даніло Еліа та Рубен Лагаттолла тричі побували на місці подій у Слов'янську, записали інтерв'ю з їх безпосередніми учасниками, місцевими мешканцями, військовими, іноземними журналістами та італійськими незалежними експертами. Провели тести видимості та зброї, щоби з'ясувати, чи міг фізично Марків бути причетним до загибелі журналістів. Коротку версію фільму вже продемонстрували в Італії та Україні, а адвокат нацгвардійця просить залучити її як доказ в апеляційному суді.

Розгляд справи в апеляційній інстанції перенесли з березня на вересень 2020 року через пандемію коронавірусу. 29 вересня скаргу захисників Марківа розглянув апеляційний суд присяжних Мілана, на якому був присутній міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков. За його словами, сторона обвинувачення намагається долучити до матеріалів справи вирвану з контексту фразу «вбили журналіста», записану під час прослуховування Марківа у слідчому ізоляторі, й інтерпретувати її як «я вбив». Суд постановив дослідити цю обставину

у справі, повторно здійснивши повний переклад записів, щоб визначити точне значення сказаної фрази. Українська сторона передала суду весь пакет експертиз й результати експерименту, проведеного в той же період року і на тому ж місці, коли загинули журналісти. «Наполягаємо, що автомат не може стріляти на 1500 м і при цьому вбивати прицільно. І Роккеллі, і Миронов не були в прямій видимості. Хочемо, аби також долучили записи, які надав Рігалон, там видно і чутно стрільбу, яка відбувалася за 200 метрів, а не з боку гори Карачун», – сказав Аваков.

Правоохоронці знайшли записи Миронова, де він листувався з так званим прес-секретарем «народного мера» Слов'янська Стеллою Хорошевою. «Вони домовлялися із нею про зустріч із Гіркіним. Тому ми не виключаємо думки, що це була провокація – відправити іноземців під вогонь, а потім всю провину покласти на Україну», – зауважив очільник МВС і додав, що офіційно пропонувалося італійській стороні приїхати на місце подій, проте ніхто жодного разу не приїхав, і що рішення суду першої інстанції було винесене на емоціях.

Італійські заголовки – вслід за російською пропагандою

Понад три роки Віталій Марків перебуває за ґратами на батьківщині римського права. Він – не заручник російських окупантів в Криму чи на Донбасі, але став жертвою італійської Феміди, на яку вплинула проросійська пропаганда. Він поїхав захищати свою країну, але італійські газети, які від початку симпатизували донбаським й кримським сепаратистам, російським терористам і бандам «казаков», називали його й українське військо «вбивцями» й карателями, а бандитів – «повстанцями проти хунти». Точно так, як пишуть на кремлівських сайтах типу «спутнік».

За словами Оксани Максимчук, мами Віталія, уже наступного дня після затримання італійські ЗМІ вийшли з гучними заголовками, як-от у RomagniaNoi – «Арештували вбивцю репортера Роккеллі». «Одразу на другий день після арешту писали: «Кілер, який повертався до мами», «Схоплено вбивцю журналіста Рокеллі». Без суду та слідства з нього зробили вбивцю!» – дивується пані Оксана.

Коли українська громада в Італії дізналася про загибель італійського фотокореспондента Андреа Роккеллі на Донбасі, то кілька представників поїхали на похорон, щоб висловити співчуття та підтримати родину загиблого. «Ми хотіли підтримати родину, вважали, що маємо вшанувати людину, яка висвітлювала події на Донбасі, і ніхто й гадки не мав, що все так може обернутися проти нас», – каже Оксана Максимчук.

Суд відбувався в містечку Павія, де народився загиблий Роккеллі й живе його родина. «Після вироку, оголошеного в Павії, знаний в Італії адвокат Віталія, сказав, що з таким вироком треба виїжджати з Італії, бо тут не функціонує нічого, що без доказів дали людині 24 роки», – зазначає Максимчук.

Уже три роки пані Оксана бачиться із сином лише у в'язниці. Каже, діють суворі правила. Дозволено відвідувати Віталія лише найріднішим. А через коронавірус кілька місяців не мала можливості бачити його. У серпні зустріч дозволили – на одну годину з усіма заходами безпеки: маски, рукавички, пластикові перегородки... Віталій продовжує захищати свою країну тут. Його звинувачують у тому, чого ніколи не робив ні він, ні українське військо», – наголосила мати Марківа.

Активно підтримує Віталія й українська громада в Італії, представники якої з'їжджаються з усієї країни на судові засідання. Олесь Городецький – один з активістів української громади в Італії, який їздив в Україну на Карачун і проводив власне розслідування. У своїх публікаціях він роз'яснює, чому Марків навіть теоретично не може бути причетний до загибелі фотокореспондента. За його словами, Віталій знав італійську, і коли пішов на фронт, контактував з італійськими ЗМІ, які просили в нього допомоги й неодноразово попереджав їх про небезпеку. «Звинувачення суперечать здоровому глузду, законам фізики», – каже він, додаючи, що українська громада була дуже обурена тим, як італійські ЗМІ висвітлювали це затримання та сам процес.

«Віталика одразу називали вбивцею. А коли відкрився процес, то багато людей з різних міст виявили бажання приїхати на суд, тому що Віталій був сам... Побачити в залі хоча б людей, які йому вірять, які його підтримують, це було важливо. Між собою ми вирішили, що приїжджатимемо на ці засідання у вишиванках, щоб показати, що він не один, – зазначив Олесь. – Засудили за такою формулою: міг би побачити, міг би вбити, є імовірність того, що він міг бути причетний».

Федерація італійської преси стала цивільним позивачем до України. «Такого ще не було, щоб журналістська спільнота стала стороною процесу. Адже, якщо журналісти стають стороною процесу, то як може йтися про його об'єктивне висвітлення? Звісно, цим скористалася російська пропаганда, зокрема проросійські кола, яких у Італії багато. Почали роздувати цю тему. Російська пропаганда протягом процесу також сприяла тому, що до матеріалів справи було долучено явні фейки. Сайти-«помийки» розповсюджували брехню. А ще так звані російські журналісти або активісти контактували з сім'єю Роккеллі, намагаючись переконати їх у провині України», – розповідає Городецький.

Італійські ЗМІ не лише поширювали дезінформацію, а й у своїх статтях зневажливо висловлювалися щодо українців, які підтримували Марківа в суді, називаючи їх «британоголовими», «бойовиками з прапорами «Азова».

«І коли ми звернулися до редакції з проханням – спростуйте, ми вам надаємо відео, фото, то спочатку нам обіцяли спростувати, а потім просто більше не писали на цю тему», – каже українець.

Суд не зміг забезпечити коректний переклад під час виступу українських свідків. А коли представники української громади намагалися допомогти й робили уточнення, то отримували зауваження. Згодом їм було заборонено з'являтися в судовій залі з українською символікою. Самого Віталія почали виводити з зали суду іншим шляхом, щоб не допустити його контакту з українською групою підтримки. На думку громади, суд не був зацікавлений у встановлені істини, наприклад, деякі присяжні могли дозволити собі просто заснути під час судового засідання. А пропозицію адвоката Марківа Раффаеле Делла Валле поїхати на місце трагедії, щоб провести розслідування, взагалі було проігноровано.

Власне, у самому рішенні суду Павії бойові дії на Донбасі називають «громадянською війною», а російських бойовиків – «українськими повстанцями». «Складається враження, що вони вважають українських солдат бетменами, супергероями, які можуть поцілити з Калашникова за 2000 метрів. Це вирок, яким по суті суд Павії засудив правову систему Італії», – наголошує Городецький.

Українці Італії вимагають справедливості для Віталія Марківа перед апеляційним судом в Мілані.

Коронавірус: італійський та іспанський фактор

ТЕКСТ: Аїда БОЛІВАР

Нові типові обличчя італійських та іспанських туристично привабливих міст – маски, дезінфекція та дотримання дистанцій. Чи надовго це?

За кількістю хворих на коронавірус Італія посіла друге місце (після Китаю). А за числом померлих від китайського вірусу Італія впевнено захопила перше місце, хоча населення цієї європейської країни в 30 (!) разів менше за чисельність мешканців Китаю.

Когось ця сумна інформація здивувала. Проте, з огляду на середньовічну історію держав Апеннінського півострова, місце для подиву відсутнє. Хто найбільше страждав від епідемій чуми, віспи, тифу, прокази в середньовічній Європі? Італійці. Як звичайні мешканці тогочасних республік, герцогств, королівств, так і резиденти папської області. Навіть в шекспірівському творі «Ромео та Джульєтта» Верона та Мантуя вимирали від чуми.

Існують столітні причини епідемій саме на теренах Італії, а не, приміром, Франції, Греції, Угорщини, Португалії. Як людина, котра мешкала в різних регіонах Італії, спробую перелічити їх.

1. Системи каналізаційних стоків найбільших туристичних центрів Італії капітально не модернізуються від часів Давнього Риму. Тому жоден італієць ніколи не ризикне плавати в річках чи затоках посередині великого, рідного міста.

2. Всі будівельні, комунальні бюджетні замовлення контролюються місцевою мафією та пов'язаними з нею переможцями тендерів. Тому в Генуї транспортний міст падає на дорогу, з людськими жертвами. Слідство цікавиться, скільки коштів було «витрачено» на його численні косметичні ремонти. А якщо скласти всі гроші, витрачені на одвічні зміцнення берегів Венеції та будівництво місцевих каналізаційних очисних споруд, то за ці кошти вже можна було б збудувати ще три Венеції.

3. Бажання організовувати масові заходи за участю десятків тисяч осіб, котрі безпосередньо торкаються один одного (бої гладіаторів, публічні страти, папські меси, оперні прем'єри, карнавали, фестивалі, футбольні матчі) в італійців може зменшити лише дуже страшна епідемія. «Просте» масове захворювання зі смертними випадками раніше лікувалось за допомогою виключно масової молитви під проводом Римського Папи на площі Святого Петра.

4. За кількістю пам'яток світового значення, занесених до реєстрів ЮНЕСКО, Італія впевнено посідає перше місце в світі. Тому не слід дивуватись не лише прибуткам від міжнародного туризму, а й присутності на Апеннінах сотень тисяч китайських туристів.

Деякі ментальні особливості італійців теж сприяють поширенню будь-яких епідемій. Лише італійці при зустрічі обіймаються та цілуються. Іноді навіть з людьми, котрих бачать вперше. Італійцям, як і українцям, невідоме американське побутове розуміння приватності (*privacy*), коли в будь-якій черзі люди стоять на безпечній відстані один від одного. За океаном зазначену відстань визначають в якості трьох футів, тобто, 180 сантиметрів. В Італії, мабуть, на замовлення кишенькових злодіїв, в черзі можуть навмисно дихати тобі в шию.

Наприкінці тижня вся чисельна родина збирається за одним столом в будинку найстаршої жінки (мами, бабусі, прабабці) для споживання її піцци, пасти, ріболліти.

Протягом дня пересічний італієць споживає 10-15 філіжанок *espreso*, звісно, в публічних місцях. З'ївши *street food*, італієць не буде мити руки з милом на цій вулиці. Не кажучи вже про користування антисептиком.

Непохитна віра в те, що війна, віруси, радіація, збиті пасажирські літаки, чи корупційно і без жодної вини засуджений італійським судом Віталій Марків – це десь там, в іншій реальності, й їхнього комфортного життя не стосується.

Враховуючи кількість українських заробітчан в Італії, активне транспортне сполучення між Україною та Італією, плановані візити гастарбайтерів додому, на Великодні свята, нашому уряду варто терміново розробити систему відповідних заходів. Інакше Україна швидко перетвориться на східноєвропейську Італію. Але не за рівнем життя, а за кількістю вірусоносіїв. Що, зрештою, вже й засвідчує так звана «друга хвиля» епідемії восени 2020 року.

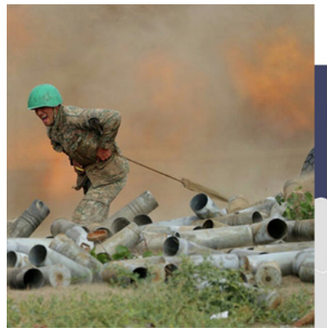
Друге місце в Європі за кількістю хворих та померлих від коронавірусу посіла Іспанія, яка просто мавпує Італію. Все, що відбувається на Апеннінському півострові, незабаром повторюється на Іберійському півострові. Згадайте інквізицію часів середньовіччя чи ближчі часи початку та середини минулого століття (переддень другої світової війни, післявоєнний час). Італія народила режим диктатора Б. Муссоліні. Іспанія відповіла диктатурою Ф. Франко. Обоє в теперішніх Італії та Іспанії, відповідно, мають прихильників й послідовників серед різних вікових категорій виборців.

Іспанія за кількістю заробітчан, ментальних особливостей, федеративних проблем є більш «проросійською», аніж «українська Португалія». І значно ослабленою, як й Італія, епідемією нового грипу. Тому уряду України до подолання епідемії потрібно вживати належні заходи безпеки при поверненні заробітчан в першу чергу з Італії та Іспанії.

Київ та «Арцах»

Як Україна реагує на конфлікт в Нагірному Карабасі?

ТЕКСТ: Давід СТУЛІК

З чеського погляду Нагірний Карабах може здаватися чимось далеким. Але для пострадянського простору нещодавно відновлені відносно жорсткі і криваві бойові дії можуть мати велике значення і вплинути на подальший розвиток у цьому регіоні.

Йдеться не тільки про пострадянський простір, а й ширший регіональний вимір, тобто Чорноморський регіон, де (і не тільки там, а й у Сирії чи Лівії) доволі швидко росте вплив нового регіонального лідера – Туреччини, члена НАТО.

Основним конкурентом Туреччини в цьому регіоні є Росія, яка (поки що?) не вміє відповісти на зростаючі регіональні турецькі амбіції. І хоча в недалекому минулому президент Туреччини Ердоґан кілька разів міг здивувати раптовими розворотами та подальшими домовленостями із російським колегою Путіним (наприклад, після того, як російський винищувач був збитий турецькими військами у Сирії у 2015 році), турецький лідер, схоже, зараз користується послабленням позицій Путіна всередині Росії, а його репутація та можливості маневру на міжнародній арені незначні.

Туреччина, очевидно, зробила ставку на те, що Азербайджан, з яким вона має етнічні та релігійні зв'язки, у конфлікті з Вірменією «піде до кінця», тобто до відновлення контролю над Нагірним Карабахом, який де-юре є його частиною.

У цій ситуації також важливо і цікаво спостерігати за позиціями та підтримкою інших держав регіону, особливо однієї з найбільших – України.

Ще до відновлення боїв у Нагірному Карабасі, всередині вересня цього року, Україна прийняла нову стратегію безпеки. Він містить перелік країн, які були визначені українськими стратегічними партнерами. Серед них, наприклад, Німеччина, США, Канада чи сусідня Польща, але поруч з ними, як не дивно, згадуються як Туреччина, так і Азербайджан.

У випадку Туреччини для цього є низка причин: згадане на початку регіональне протистояння між все сильнішою Туреччиною та Росією. Тут пріоритети України, зі зрозумілих причин, зрозумілі. Туреччина також допомогла Україні, використовуючи свої попередні можливості для ведення переговорів з президентом Росії Путіним щодо звільнення кількох видатних політичних в'язнів – громадян України, кримськотатарських лідерів, затриманих у Росії.

Туреччина також стоїть на боці України у питанні незаконної анексії Криму, і не лише тому, що кримські татари етнічно, культурно та релігійно пов'язані з турками, а й тому, що в Туреччині є численна кримськотатарська діаспора.

Також між двома країнами, Туреччиною та Україною, почало налагоджуватися військове співробітництво. Наприклад, українська армія планує придбати турецькі безпілотники «Байрактар», які нещодавно стали відомими на полях лівійських та сирійських боїв. Ці все сильніші зв'язки між двома країнами відобразилися на тому, що, за повідомленнями ЗМІ, турецькі спецслужби на території України змогли заарештувати кількох опонентів Ердоґана та Туреччини з курдських рядів або ґюленістів – за мовчазної згоди українських колег з СБУ.

І з Азербайджаном Україна має багато спільних стратегічних інтересів. По-перше, обидві країни мають на своїй території «сепаратистські» регіони, які порушують їхню територіальну цілісність. Тому не дивно, що українські урядовці, наприклад, міністр зовнішніх справ Дмитро Кулеба, усно підтримали саме азербайджанську сторону, яка прагне відновити державний суверенітет на своїй території, хоч і закликають при цьому до мирного врегулювання обидві сторони. Лише проросійські політики з «Опозиційного блоку за життя», такі як Віктор Медведчук чи Ілля Кива, відверто закликають підтримати «братню християнську Вірменію».

Та українці ніколи не забудуть, що саме Вірменія, поряд з кількома іншими країнами, такими як Сербія, Венесуела, Білорусь чи Нікарагуа, була однією з країн, які підтримали Росію в голосуванні щодо резолюції Генеральної Асамблеї ООН, яка засуджує анексію Криму Росією. Навпаки, Азербайджан завжди висловлював політичну підтримку Києву в питанні Криму.

Не в останню чергу, енергетична сировина та її постачання також можуть відігравати стратегічну роль у відносинах між Україною та Азербайджаном. Вже багато років йдеться про те, щоб каспійська нафта, яку експортує Азербайджан, могла б надходити далі в Європу саме через українську територію. Однак на відносини між Україною та Азербайджаном впливає і той факт, що в Україні проживає велика і впливова вірменська меншина (приблизно сто тисяч осіб). З цієї меншості походить один із найвпливовіших нинішніх політиків України, міністр внутрішніх справ Арсен Аваков, який уже заявив, що Україна жодним чином не підтримуватиме жодну зі сторін конфлікту поставками зброї.

Автор є аналітиком празького центру «Європейські цінності», 12 років працював у Києві речником представництва ЄС в Україні

Місцеві вибори будуть дуже напруженими

Партії «Слуга народу», «Опозиційна платформа – За життя», «Європейська солідарність», «Батьківщина» та «За майбутнє» можуть подолати умовний п'ятивідсотковий бар'єр на місцевих виборах в Україні. Про це свідчать результати опитування Соціологічної групи «Рейтинг», проведеного 4-7 жовтня. Президентську партію «Слуга народу» висловили готовність підтримати 17,2% тих, хто визначився і має намір прийти на вибори, «Опозиційна платформа – За життя» має 12,6%, «Європейська солідарність» – 11,7%, «Батьківщина» – 7,5% та «За майбутнє» – 7,2%. Як зазначають соціологи, практично всі ці партії поступово покращують свої результати.

Водночас партію «Наш край» підтримують 4,0% опитаних, Радикальну партію – 3,9%, «УДАР Віталія Кличка» – 3,0%, партію Шарія – 2,6%, ВО «Свобода» – 2,4%, партії «Голос», «Перемога Пальчевського», «Сила і честь» – по 1,6% респондентів, партію «Пропозиція» – близько 1%. Сумарний рейтинг інших партій, які беруть участь у місцевих виборах та були включені до списку для дослідження, – 22,2%. Соціологи зазначили, що сукупно до рейтингу потрапили 77 різних партій, з яких переважна більшість – місцеві партії, що балотуються в одну або кілька обласних рад. У виборах візьмуть участь біля 58 відсотків виборців. Аудиторія телефонного опитування становила 5 тисяч респондентів віком від 18 років в усіх областях, крім тимчасово окупованих територій Криму та Донбасу.

5 вересня в Україні стартував виборчий процес. Місцеві вибори заплановані на 25 жовтня. Вони стали особливо важливими після запровадження децентралізації. Вони відбудуться вперше після скорочення кількості адміністративних районів з 490 до 136.

уніан

«Слуги народу» об'єднаються із ОПЗЖ?

Народний депутат «Слуги народу» Олександр Качура заявив, що після місцевих виборів партія буде об'єднуватись з «Опозиційною платформою – За життя», але лише в деяких регіонах. Про це він сказав в інтерв'ю Youtube-канал «Єдність». «Залежно від регіонів. Думаю, що це об'єднання однозначно буде, тому що неможливо буде цього уникнути», – наголосив Качура. Він пояснив, що причиною цьому – «значна підтримка» ОПЗЖ у східних регіонах.

Крім того, Качура допускає співпрацю з «Батьківщиною», але категорично проти співпраці з «ЄС». «Якщо на обласному рівні «Слуга народу» буде здійснювати коаліцію з «Європейською солідарністю», я буду просити виключити мене з фракції, тому що вважаю, що це зрада інтересів всіх виборців», – підсумував Качура.

Його заява спричинила скандал, тож він дещо поправився: «на південному сході необхідне вибудовування якихось конструкцій як з так званими регіональними партіями, так і з національними партіями, які отримають підтримку виборців. Депутати від «Слуги народу» будуть вимушені комунікувати з усіма партіями в місцевих радах, як і ми в стінах парламенту. Коаліції СН і ОПЗЖ не буде!»

ліга

Зеленський вірить у НАТО і мир з Путіним

Президент Володимир Зеленський вірить, що зможе укласти мирну угоду з президентом РФ Володимиром Путіним про повернення Україні її територій, включно з Кримом. Про це Зеленський заявив під час інтерв'ю для програми BBC HARDtalk зі Стівеном Сакуром у Великій Британії. «Я вірю в це. В іншому випадку я би не йшов у президенти України. Це дуже складно, і тут нам потрібна допомога всього світу, це є правда. Але я не втрачаю цю віру», – сказав Зеленський. Він також наголосив, що Україна продовжує йти шляхом дотримання мінських угод, але «треба, щоб Мінськ був трішечки гнучкішим». За словами президента України, закон про особливий статус Донбасу, про який заявляє Путін, – це зміни в Конституції згідно з децентралізацією, «але зміни Конституції, ті, які вони хочуть, вони сьогодні неможливі». Зеленський також виключив можливість виборів на окупованому Донбасі до передачі Україні контролю над кордоном з Росією.

«Передача кордону українській владі після виборів – це неправильно. Ми не можемо забезпечити вибори там. Ніхто зі спостерігачів не приїде. Хто буде приїжджати на ту частину і проводити там вибори, якщо там є озброєні люди?», – сказав президент.

Ведучий Стівен Сакур також процитував одного європейського високопосадовця: «Думка, що Україна може стати повноправним членом НАТО і навіть повноправним членом Євросоюзу у довгостроковій перспективі – фантазія», поцікавившись у Зеленського, чи поділяє він цю думку. «Ви знаєте, чесно кажучи, війна між Україною і Росією – це теж була фантастика. Ніхто в це не вірив, – відповів Зеленський. – У нас сім'ї були, де люди з Росії та України, ми жили багато років у Радянському Союзі, жили пліч-о-пліч, і дійсно – країни поважали одна одну. А зараз у нас війна, зараз у нас ненависть, зараз українці не хочуть спілкуватися з росіянами, тому – НАТО. Якщо хтось каже, що це фантастика – ну, побачимо».

еспресо

Тихановська вірить Путіну

А Міхалок назвав його «лисицею» й «імператором». Білоруський ОМОН продовжує знущатися із демонстрантів

Популярний білоруський та український рок-музикант і співак, заслужений артист України Сергій Міхалок записав звернення до Світлани Тихановської з приводу її пропозиції запросити Володимира Путіна бути посередником на перемовинах влади й опозиції Білорусі. «На перемовини вовка із зайцем запрошується лисиця. Вона наї***е старого вовка, а зайця все одно з'їсть? Який «медіатор»? Людина, яка хоче відтворити Радянський Союз! Тобто ви по суті запрошуєте «медіатором» людину, яка повинна підтримати нову, вільну, незалежну Білорусь. Але у нього інше бажання – він хоче відновити імперію. Він хоче бути імператором Августом, Калігулою, ким завгодно, але збирачем земель», – зазначив Міхалок.

Будь-яку участь Путіна у врегулюванні внутрішньополітичної ситуації всередині Білорусі співак вважає неприпустимою. При цьому Міхалок називає Тихановську «президент Свєта», а також вимагає від неї більшої рішучості і конкретних вказівок. «Свєта! Давай побільше світла і вогню!» – закликав він.

Нагадаємо, країнами Заходу Тихановська вважається обраним 9 серпня 2020 року білоруським лідером, тоді як Олександр Лукашенко розцінюється як самопроголошений президент. Тихановська наполягає на тому, що після отримання повної влади буде виключно тимчасовим і короткотривалим президентом, що звільнить ув'язнених нині керівників опозиції та протягом 6 місяців забезпечить нові вибори за їхньої участю.

Президентські вибори у Білорусі відбулися 9 серпня 2020 року. Перші акції протесту розпочалися ще до дня голосування – через арешти та недопущення до участі у виборах опозиційних кандидатів. 9 серпня перші офіційні екзит-поли повідомили, що, за їхніми даними, Олександр Лукашенко набрав майже 80% голосів, а Світлана Тихановська – менше 7%. У Мінську та інших містах Білорусі, люди вийшли на вулицю, висловлюючи недовіру до оголошених результатів. Влада одразу вдалася до інформаційного блокування протестів: обмежили інтернет та мобільний зв'язок, а увечері перестали працювати новинні сайти. ОМОН та внутрішні війська почали розганяти протестувальників водометами, сльозогінним газом і світлошумовими гранатами, а також, за повідомленнями правозахисників, були вистріли гумовими кулями і навіть із вогнепальної зброї; за різними даними, силовики затримали у містах Білорусі до семи тисяч людей. Затриманих принижували, погрожували зґвалтуванням, били, утримували у нелюдських умовах, не надавали медичної допомоги.

У відповідь на застосування сили 11 серпня протестувальники оголосили загальнонаціональний страйк, до якого приєдналися понад 20 підприємств, серед них найбільші заводи – МАЗ та БелАЗ. Влада вдалася до адміністративного тиску на працівників підприємств і бюджетників і почала влаштовувати «акції на підтримку» Олександра Лукашенка. Силовики на певний час перестали розганяти акції, але почали хапати людей на вулицях у різних містах, намагаючись посіяти страх. Опозиціонерка Світлана Тихановська виїхала до Литви. Були видворені з країни або посаджені до в'язниці й інші відомі противники Лукашенка, у тому числі й лауреатка Нобелівської премії Світлана Алексієвич.

8 серпня опозиція створила Координаційну раду із трансферу влади, члени якої ведуть переговори із представниками керівництва різних європейських країн. Лукашенко звинуватив цю раду у спробі захоплення влади. 23 вересня таємно відбулася інавгурація Олександра Лукашенка. США, ЄС, Велика Британія та інші країни не визнали результати виборів і легітимність Лукашенка. Майже всі країни Заходу відкликали своїх послів з Мінська «для консультацій». Українську позицію озвучив очільник МЗС Дмитро Кулеба, за його словами, «інавгурація» Лукашенка не робить його легітимним президентом Білорусі. Велика Британія, Канада, країни Балтії запровадили санкції проти Лукашенка та інших офіційних осіб, причетних до ймовірної фальсифікації виборів президента Білорусі та жорстокого придушення акцій протесту. Сам Лукашенко звинувачення у фальсифікації виборів та узурпації влади відкидає й шукає підтримку у президента Росії Володимира Путіна. Однак він зустрівся з опозиціонерами Віктором Бабариком та іншими політв'язнями в СІЗО КДБ.

Протести в Білорусі тривають понад два місяці, а правозахисники кажуть про 12 тисяч затриманих людей, щонайменше шестеро загиблих та сотні важко травмованих.

Світлана Тихановська (Святлана Ціхануоска) наважилася опонувати на виборах Лукашенку. Як і належить диктаторові, він вигнав її з країни, посадив у тюрму опонентів та тероризує демонстрантів.

новинарня

Прага лікує постраждалих білорусів

Чехія надала допомогу 10 білорусам, постраждалим під час протестів проти режиму Олександра Лукашенка. Про це повідомило видання ČTK на основі даних Міністерства внутрішніх справ Чехії. 10 жовтня чеське МВС заявило, що ці громадяни Білорусі постраждали від рук співробітників сил безпеки, деякі з них досі мають сліди тортур. Майже всім потрібна психологічна допомога. «Ми розраховуємо, що загалом приїде близько 50 пацієнтів. Зараз наймолодшому з них 15 років, найстаршому – 56 років», – повідомили у міністерстві.

За словами міністра внутрішніх справ Яна Гамачека, травми постраждалих виявилися більшими, ніж очікувалося. «Це вогнепальні поранення, численні переломи тіла, травми очей і вух після вибуху гранати, а у деяких людей навіть є сліди тортур», – сказав Гамачек.

Витрати на лікування, в тому числі транспорт, покрило Міністерство внутрішніх справ Чехії.

Пацієнтів відбирала спеціальна гуманітарна рада, до складу якої входили представники білоруської діаспори в Чехії. Білорусів перевозили до Чехії індивідуально повітряним або наземним транспортом.

Радіо «Свобода»

Нові карантинні правила в Чехії

Уряд Чехії схвалив нові, жорсткіші заходи, які мають обмежити поширення коронавірусної інфекції. Від 12 жовтня терміном мінімум на 14 днів закрилися всі театри, кінотеатри, клуби, замки, музеї, галереї, планетарії, басейни, зоопарки, також заборонене проведення конференцій чи конгресів.
Вищі навчальні заклади перейшли на дистанційну форму навчання – це не стосується лише практичних занять студентів медичних навчальних закладів.
Половина учнів старших класів (від 6 до 9 класу) протягом тижня навчатиметься в школі, друга половина – вдома, потім вони чергуватимуться.
Скасували проведення всіх спортивних заходів як у сфері професійного, так і аматорського спорту. Не можна займатись спортом у закритих спортивних закладах, не більше, як 20 людей може займатись спортом на одному майданчику просто неба. Урядові заклади працюють по 5 годин і лише два дні на тиждень. У великих торгових центрах вимкнули wi-fi, оскільки ця послуга зазвичай збирає багато молоді. У церквах на службах Божих обмежили присутність – до 10 осіб. Було заборонено навідуватися до пацієнтів стаціонарів медичних закладів, а також осіб старшого віку у спеціалізованих та інших соціальних закладах. Час роботи ресторанів, кафе, барів скоротили до 20:00, за одним столом може сидіти не більш як 4 особи. Від середи 14 жовтня ресторани та школи були зачинені взагалі, навчальний процес перевели у дистанційний, пасажири були зобов'язані закривати ніс та рот вже на зупинках громадського транспорту і дотримуватися дистанцій. Суворо також заборонено вживати алкоголь на тротуарах, парках та інших громадських місцях.
Осіннє посилення карантинних заходів розпочалося ще на початку вересня. Обов'язкове закриття дихальних шляхів було запроваджене у всьому громадському транспорті, торгівельних центрах, крамницях, вокзалах та інших приміщеннях, де є скупчення людей. Обмежили дозвілля, харчування й подекуди навчальний процес деякі школи. Ухвалення жорсткіших заходів продиктоване новим, досі небаченим спалахом covid-19 у Чехії. У деякі дні, за даними чеського міністерства охорони здоров'я, реєстрували 3-4 тисячі інфікованих осіб. На 10,7 мільйонів осіб населення країни – це дуже багато.
Як зазначив віце-прем'єр уряду, голова Центрального кризового штабу Ян Гамачек, в разі, якщо новоухвалені заходи не будуть достатніми, «можливо, настав час для радикальних рішень за зразком Ізраїлю», де наприкінці вересня було запроваджено «повний карантин».

рс

Ізраїль, Чехія та ще 33 країни – у переліку «червоних зон»

Міністерство охорони здоров'я України оновило перелік країн, що входять до «зеленої» та «червоної» зон. До «червоного списку» увійшли 35 країн світу. Серед них Ізраїль, Аргентина, Чехія, Іспанія та інші. 15 країн віднесли до переліку «червоних зон», оскільки ті не надали свою статистику захворювань. У списку МОЗ від 25 вересня до переліку країн з високим рівнем епідеміологічної небезпеки входили 50 країн. Всього МОЗ оцінює ситуацію у 194 країнах, які є членами Всесвітньої організації охорони здоров'я.
Інформація щодо кількості активних випадків захворювання на COVID-19 вказується на 100 тисяч населення.
Ті, хто приїжджає в Україну з країн «червоної зони», повинні або піти на 14 днів на ізоляцію (з використанням додатка «Дій вдома»), або упродовж доби після приїзду здати ПЛР-тест. Якщо результат виявився негативним, самоізоляцію не потрібно проходити. Також можна достроково припинити самоізоляцію, отримавши негативний результат ПЛР-тесту. Можна приїхати вже з готовими результатами тестування, але робити його треба не пізніше, ніж за 48 годин до моменту перетину кордону. Також іноземці, що прибувають з таких країн, зобов'язані мати поліс медичного страхування.
Якщо українець планує їхати за кордон, є інтерактивна карта Міністерства закордонних справ, у якій

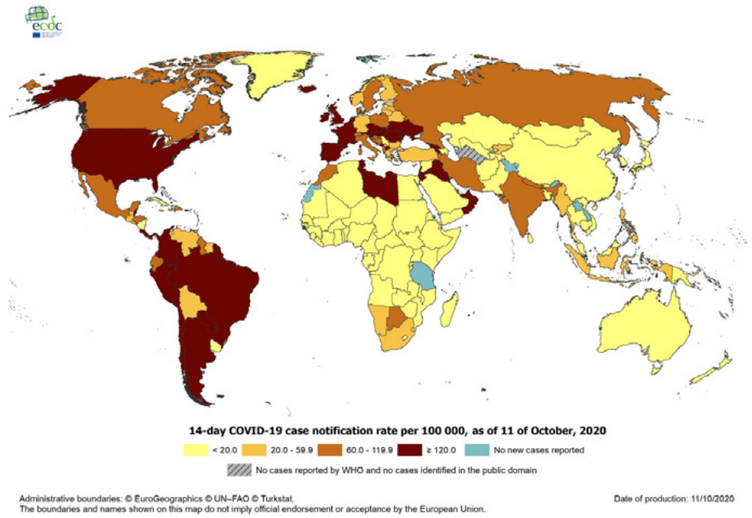
вказано, чи пропускає відповідна країна громадян України, і, якщо пропускає, то чи є якісь додаткові умови. Євросоюз, наприклад, загалом досі не відкрив свої кордони для українців, хоча є низка виключень. Деякі країни окремо ухвалили рішення, яким дозволили в'їзд громадянам України, зокрема, Хорватія, Болгарія. У Польщу, наприклад, можна в'їхати за наявності дозволу на роботу, на навчання та за низки інших умов (дивіться мапу МЗС). В решту країн потрібно отримати візу або інший вид дозволу на в'їзд.
Загалом до країн ЄС з України можуть в'їхати: ті, хто прямують на навчання; громадяни, які подорожують через територію ЄС транзитом; моряки, котрі прямують на судно; медики та дослідники; сезонні працівники; висококваліфіковані працівники, якщо їхня зайнятість необхідна з економічної точки зору і робота не може бути відкладена або виконана за кордоном.
Попри зручну інтерактивну карту, МЗС радить українцям перед поїздкою детально дізнаватися про умови в'їзду до країни, в яку вони планують прямувати.

Ірина Сітнікова

Коронавірус та іноземці в ЧР:

від 21 вересня електронний прикордонний формуляр та обов'язковий ПРЛ-тест після приїзду

Підготував: Петро ЗАРУЧНИК

Міністерство охорони здоров'я та інші урядові установи Чеської Республіки посилюють контроль іноземного працевлаштування з метою запобігання поширенню коронавірусної інфекції. Зокрема, запроваджено обов'язкове заповнення спеціального в'їзного формуляру та необхідність здати тест на covid-19. Захисні заходи накладають додаткові зобов'язання як на іноземних працівників, так і на їхніх роботодавців. Слід суворо дотримуватися цих правил з огляду на знову запроваджений надзвичайний стан.

Міністерство охорони здоров'я встановлює перелік країн із низьким ризиком зараження (так звані зелені країни). Однак цей список також містить країни, позначені зірочкою (*), для яких застосовуються спеціальні жорсткіші правила. Деякі держави-члени ЄС включені до цього списку. Суворі правила застосовуються і до іноземних працівників, які приїхали з країн з високим ризиком зараження (так звані червоні країни). Список країн весь час оновлюється, тому потрібно регулярно стежити за повідомленнями МОЗ.
Усі працівники-мігранти, які перебували більше 12 годин протягом останніх 14 днів у країнах або регіонах, що не входять до списку країн з низьким ризиком зараження COVID-19, повинні перед в'їздом на територію Чехії заповнити он-лайн електронну форму прибуття на сторінках plf.uzis.cz – це умова для в'їзду на територію Чехії від 21 вересня 2020 року. Заповнення електронного формуляру перевіряється під час прикордонного контролю або контролю законності перебування на території ЧР. Такий формуляр мають заповнювати подорожуючі, наприклад, з Іспанії та інших країн світу.
Протягом 5 днів після приїзду іноземцеві за свій рахунок слід здати ПЛР-тест на наявність SARS-CoV-2 і негайно передати результат до відповідної регіональної гігієнічної станції. Громадяни ЄС можуть також здати тест в іншій державі-члені ЄС не більше, ніж за 72 години до приїзду, громадяни третіх країн повинні пройти тест в Чеській Республіці – їхній тест, зданий у іншій державі-члені ЄС прийнятний лише за умови наявності дозволу на довгострокове або постійне місце проживання.
Іноземним працівникам заборонено приступати до роботи без негативного результату тесту.
На жаль, це правило дуже часто порушується на практиці. «Мій швагро приїхав щойно з України і пішов наступного дня на роботу. Разом із ним – десятеро його колег-українців. Я кілька разів попередив їх про необхідність здати тест, але вони це проігнорували», – пише Вацлав Шуберт на сторінках «Ми та Україна». Порушення вимог надзвичайного стану і порушення протиепідемічних правил можуть призвести до більш різких обмежень, попереджають у МОЗ ЧР.
Навіть у випадку негативного результату тесту слід обмежити будь-яке вільне пересування Чеською Республікою протягом 10 днів з моменту прибуття – можливі лише поїздки на роботу та з роботи та поїздки, необхідні для забезпечення основних життєвих потреб, невідкладних службових питань або лікування. Навіть відвідування приймальної Департаменту притулку та міграційної політики Міністерства внутрішніх справ ЧР не є нагальним офіційним питанням, якщо такий візит не є обов'язковим за законом.
У приміщеннях слід застосовувати засоби захисту органів дихання – маски, респіратори тощо, регулярно мити й дезінфікувати руки, дотримуватися дистанції у чергах, громадських місцях, транспорті і т. д.
Роботодавці всіх іноземних робітників мають подбати про їхнє місце проживання протягом усього періоду перебування в Чеській Республіці, включаючи місце проведення карантинної самоізоляції, можливого медичного обслуговування або реєстрацію у медичному закладі.
Роботодавці всіх іноземних працівників, які не мають дозволу на постійне проживання (тобто громадяни ЄС та третіх країн, котрі мають візу), повинні у разі потреби оплатити будь-яку медичну допомогу, надану працівникам-мігрантам, забезпечити їхнє повернення до країни походження у разі втрати роботи. Без таких гарантій віза громадянам третіх країн не буде відкрита.
У разі належної зміни роботодавця всі вищезазначені зобов'язання перед іноземним працівником переходять до нового роботодавця. У разі невиконання зобов'язань роботодавець може бути санкціонований за скоєне правопорушення відповідно до § 92n, абзац 1, буква b) Закону № 258/2000 Збірки, про питання охорони здоров'я.

ЗИМОВА ЛАРНАКА

Подорож на туристичний острів в нетуристичний сезон

ТЕКСТ: Аїда БОЛІВАР

Чомусь побутує думка щодо необхідності відвідин Кіпру виключно влітку або на початку осені. Я побувала на цьому острові в різні сезони. Особливий кіпрський відпочинок в січні-лютому, себто в холодні місяці. Прилітати до Ларнакського аеропорту ім. Глафкоса Кліридиса – суцільне задоволення. Комфортно, зручно, завжди привітно. Від аеропорту курсує значна кількість автобусів як до центру міста Ларнака з його приміськими зонами, так і до інших кіпрських міст. Відвідавши свого часу практично увесь Кіпр (від столиці Нікосії до Лімасолу, Пафосу та Ая-Напи), мушу визнати, що Ларнака – містечко, що особливо запало в душу.

Авторка на фоні форту міста Ларнаки.

Влітку це перевантажене туристами місце не дозволяє відчути його особливостей. Але узимку, коли туристів не так багато, воно відкриває всі свої принади. На вулиці – січень, а ви їдете вздовж безлічі дерев з достиглими помаранчами, які падають вам прямо попід ноги. Вас огортає тепле, проте не спекотне, острівне повітря. Грайливий вітерець дарує вам свіжість, аромат цитрин та морської солі, а також кипарисів та квітів. Зачаровуєтесь...

Зазвичай мені доводилось зупинятись в центрі Ларнаки, поряд із відомим пляжем Фунікудес (Пальмовий), щодня прогулюватись набережною та виходити на площу біля старовинної, шанованої усіма християнами світу церкви святого Лазаря. Одначе минулої зими я вирішила трохи познайомитись з околицею міста. Мій вибір впав на Орокліні. Цей район є передмістям Ларнаки з дивовижними чистими пляжами, унікальними птахами та перфектними віллами.

В Орокліні знаходиться відкрите для усіх бажаючих озеро з червонокнижними пташками, за якими можна спостерігати завдяки спеціально збудованому оглядовому майданчику. Озеро є особливою охоронною територією. Саме тут можна побачити чорнокрилих ходуль, шпорцевого чібіса та багатьох інших крилатих персонажів, зокрема, фламінго. Ранкові прогулянки туди зроблять ваш день напрочуд позитивним. Позаяк гуляти поміж пташиного співу, яскравого пір'я приємно й цікаво. Здається, відчуваєш, що означає бути частиною природи...

Недалеко від озера знаходиться цікавий архітектурний ансамбль чоловічого монастиря Метаморфози. Красивий та світлий, він стане приємним місцем для прогулянки й роздумів. Також в цьому районі є цікава самобутня церква Профетіса Іллі.

Мешкаючи в Орокліні, можна навідатися до Пілу та побачити старовинну оглядову вежу. В іншому напрямку, але поряд з Орокліні, знаходиться місцина Келія. Тут розташована одна з найстаріших церков святого Анто-

Набережна містечка Орокліні (Кіпр).

Центр набережної міста Ларнаки..

Містечко Орокліні (Кіпр).

нія. Зазначена місцевість має багату історію, бо існувала ще до династії Мамлюків, які згодом знищили мирний побут Келії. Взагалі, гуляючи по Ларнаці взимку, без зайвого гомону та спеки, можна зрозуміти, чому саме це місто стало батьківщиною стоїків. Відчувається, що саме наштовхнуло видатного філософа Зенона, уродженця Ларнаки, заснувати всесвітньо відому Школу Стоїків. Пам'ятник Зенону прикрашає центр місцевої берегової морської лінії. Ларнака також приємно дивує, як тепер кажуть, власною політкоректністю. Зі старовинними християнськими церквами та монументами мирно співіснує четверта за значимістю в ісламському світі мусульманська святиня — Мечеть Хала Султан Теке. Мечеть збудована над саркофагом, де похована рідна тітка пророка Мохамеда — Ум Харам. Ісламська пам'ятка, котра власним зображенням відбивається в розташованих поряд солених озерах, потопаючи в променях вечірнього сонця, є окремою незабутньою сторінкою відвідин Ларнаки.

Тому я наполегливо раджу не чекати зустрічі з літнім перевантаженим Кіпром. Краще відвідайте спокійну, старовинну, нетуристичну, зимову Ларнаку. Щоб побачити її чарівні пляжі, доторкнутися до теплого моря, вдихнути фантастичний аромат цитринових дерев, послухати пташиний спів та заглибитися у філософію вічності, яка закарбувалася в релігійних спорудах, захисних вежах та кам'яних стінах фортеці.

Церква святого Лазара в місті Ларнака (Кіпр).

Гуцульська бриндзя

Від рахівського фестивалю до унікального бренду й музею

ТЕКСТ: Олександра СІМОЧКО

Гуцульська бриндзя вже стала брендом

Щороку на початку осені у Рахові гучно святкують етнофестиваль «Гуцульська Бриндзя». Це – одне із головних дійств унікального містечка східного Закарпаття. Фестиваль було засновано ще на початку тисячоліття, не проводили його тільки у 2014-тому році у зв'язку з війною та цьогоріч – через карантин.

В квітні вівчарі з худобою виходять високо в гори й залишаються там аж до вересня. Все літо вони працюють: доглядають худобу, виготовляють сири – бриндзу, вурду, будз. Саме на честь повернення вівчарів додому у вересні й гуляють «День Бриндзі». Туристи зі всієї країни долають сотні кілометрів, аби потрапити до серця Гуцульщини та спробувати «біле золото Карпат». За довгі роки дрес-кодом свята стали вишиванки, й чимало людей у цей день одягають свої сорочки.

Парад та ярмарок

Поки формується парад колон, щоб гості не нудьгували, влаштовують «Корбач-шоу» та виступи на конях гуцульської породи. Корбач – це батіг, який використовують вівчарі під час випасання худоби. Його звук поширюється на полонинах на відстань до 1,5 км. Інструмент складається з дерев'яної ручки, до якої прикріплений власне, «корбач» – батіг, сплетений із шкіряних ремінців довжиною 2 метри і більше. Корбач, це не тільки батіг, а звуковий інструмент, талісман вівчарів.

Центром міста до амфітеатру «Буркут» прямують святкові колони, де кожне село Рахівщини представляє свої традиції та побут: вишиваний одяг, традиційні страви й, звичайно, гуцульські пісні та інструменти. Також дорогою до гори Буркут тягнеться ярмарок, де можна купити різні гуцульські сувеніри та спробувати до десятка овечих сирів. В амфітеатрі кожне село Рахівщини має своє невелике представництво, в якому вітає гостей. Тут можна скуштувати їжу, яку традиційно готують в цьому селі, різні вироби з овечого сиру, поспівати, потанцювати й спробувати «медовуху» чи «яфинівку».

Відкриття фестивалю – це запалення величезної полонинської ватри. Після цього починаються «набутки» і концерт. На «Гуцульську Бриндзю» приїжджають Руслана, гурт «Без Обмежень» та багато інших артистів.

Про бриндзю

Сир, бриндзя, вурда, будз – це головні різновиди гуцульського сиру. Традиції їхнього виготовлення сягають ще XV століття. Відрізняються вони за кольором, смаком, структурою і технологією приготування. Спершу молоко скисає, його проварюють, утворюються згустки сиру, їх виймають, зліплюючи в кулі завбільшки з баранячу голову, вивішують, щоб процідилися і спресувалися. Сир дрібненько перетирають із сіллю, зберігають у дерев'яних кадках уже

Гуцулки-вершниці на гуцульських конях

Обличчя рахівського етнофестивалю

Фестиваль має підкреслено український етнічний характер.

бриндзу, тому справжня гуцульська бриндзя розсипчаста, а не пружна й волога.

Якщо сир прокоптять – це будз. Будз зберігають в колибах на полицях, прикривши мішковиною, а шкоринка у нього як у хліба – товста і коричнева.

Після того, як з кислого молока вийняли сир, все що залишилося – м'яка сирна маса – це вурда, її теж формують у кульки, але вони вже не такі пружні, як сир, і легко розвалюються, якщо доторкнутися ложкою. На смак вурда ніжна і просто розчиняється, якщо притиснути язиком до піднебіння.

Бренд і музей

Торік «Гуцульська бриндзя» стала першим українським географічним брендом. Мінекономіки видало свідоцтва про реєстрацію права на використання зареєстрованого зазначення походження товарів для сирів «Гуцульська овеча бриндзя» та «Гуцульська коров'яча бриндзя». Географічне зазначення відповідає всім європейським вимогам до реєстрації і має право на визнання в ЄС. Заявку на реєстрацію географічного зазначення було подано громадською спілкою «Асоціація виробників традиційних карпатських високогірних сирів» 19 грудня 2018 року. Зона виробництва бриндзі охоплює частину Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей.

Скасування масових заходів цього року надало «бриндзі» нового імпульсу до розвитку. Нещодавно у Рахові відкрив свої двері для гостей інтерактивний музей гуцульської бриндзі. У закладі можна торкатися експонатів, фотографуватися на всій території музею, грати на трембіті й сопілці, вдягати гуцульське національне вбрання. Але наразі не можна приходити до музею з ознаками ГРВІ чи інших захворювань, без захисних масок і бахіл (їх безкоштовно видають на вході).

До 30 жовтня відвідування закладу безкоштовне, а на школярів чекають сюрпризи.. Тут постійно можна буде ознайомитися із традиціями гуцулів. Музей стане «ланцюжком» між розповідями про бриндзю та мандрівками на полонину і до господарств, де її виготовляють. «Інтер'єр – у народному стилі, в ньому багато дерев'яної фактури. Встановлено діжки-бербениці, створений куточок-бутафорія, де показаний процес створення сиру. Тут роз-

Ось так виглядають фірмові карпатські сири.

повідатимуть про те, як виготовляють «біле золото» Карпат та обов'язковий компонент для понад 30 страв. Гості музею мають змогу побачити макет «вівчарської стаї», а біля берфели з казанком, путерою та бербеницею можна поринути в магію виготовлення овечого сиру на полонинах», – зазначають на закарпатському туристичному порталі.

Рахів – найсхідніше місто Закарпаття, неподалік Говерли.

Трембіта – душа Карпат

Репортаж із майстерні, де виготовляють «гуцульські мобілки»

ТЕКСТ: Олександра СІМОЧКО

Гуцул грає на трембіті у Карпатах

Звук трембіти свідчить про унікальність та самобутність Гуцульщини. Якось у амфітеатрі «Буркут» на Рахівщині встановили рекорд України – заграло одночасно 56 трембіт. За Книгою рекордів Гіннеса, це – найдовший духовий інструмент у світі. Його довжина становить від трьох до восьми метрів.

Колись звуки трембіти завжди супроводжували гуцулів. Вона сповіщала про вихід овець на полонину, відхід на той світ чи народження в сім'ї дитини. Нею запрошували на весілля, з нею колядували. Раніше цей інструмент був чи не єдиним способом зв'язку вівчаря з селом. «Перша гуцульська мобілка», – часто жартують містяни. Звук трембіти сягає від п'ятнадцяти до двадцяти кілометрів. Нею також визначали годину, а найдосвідченіші чабани навіть передбачали погоду. Кажуть, особливо добре інструмент відчуває дощ і грозу.

У будинку столяра-трембітаря Івана Гринюка є майстерня. Вона розташована в підвалі. Як тільки спускаєшся сходами донизу, відразу відчуваєш запах деревини. На вході висять декілька грамот. Навколо новенькі трембіти, різних розмірів і навіть форм. Є у майстра така дещо менша трембіта рахівського стилю, щоб вівчарям було легше нести її з собою в гори. Загалом кімната наповнена деревом. І все це дерево – смерека. Виготовляє він свої інструменти тільки зі смереки, оскільки вона дуже дзвінка, а обмотує ліщиною.

Найперше майстер приніс цікаву оповідку Василя Піпаша-Косівського про те, звідки походить назва «трембіта». Йдеться там про старого гуцула, який мав одну втіху в житті – майструвати інструменти, на яких можна було грати веселі та сумні мелодії. Якось прийшли до дідуся три леґіні – вівчарі з далекої полонини. Хотіли вони одну березівку. Чудо-майстер здивувався, як одну на трьох. Та брати дуже бідні й тільки одну мали змогу придбати, їм дуже грати хотілося. Домовилися вони з дідусем на весну. Всю осінь і зиму майстрував гуцул трубу, але не з березової кори, а з молодої ялинки. Хотів він написати на інструменті прізвище майбутніх власників, та не запитав їх. Довелося написати «Трем братам». По всій Гуцульщині поширилася звістка про чудо-інструмент «Трем братам». Не загубились ці слова й пішла дещо спрощена назва гуцульського сигнального і музичного інструмента – трембіта.

Сам Іван Васильович почав виготовляти їх ще в 90-х роках. Колись він грав на цимбалах в оркестрі при лісокомбінаті, а останні роки – вже на трембіті. Так зацікавився цим інструментом. Спочатку вдома, для себе робив спроби її виготовити. Одного разу вдалося, й він став справжнім майстром цієї справи.

На те, щоби зробити один інструмент потрібно приблизно три роки. Дерево залишають на довгий час загартовуватися на сонці та дощі. Потім одним ударом його потрібно розчахнути навпіл і вручну витесати серцевину. Останній етап – дві половинки слід скріпити корою.

Його трембіт нашого по всьому району чимало. У місті на святах також багато інструментів, зроблених його руками. Приїжджали по інструмент і з Чехії, Німеччини та Америки, адже у звичайній музичній крамниці його не купиш – тільки у майстрів.

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 9/2020, рік XXVIII. Підписано до друку 13 жовтня 2020 року. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. Номер готували: Богдан Райчинець; Даґмар Юрчикова, Юрій Винничук, Євген Морі, Марія Щур (RFE/RL), Олександра Сімочко, Аіда Болівар, Давід Стулік, Олекса Лівінський. Використовуються повідомлення інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ЧР», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ЧР; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. **Porohy** – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – říční práh. Č. 9/2020, ročník XXVIII. Uzávěrka: 13. října 2020. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec; Dagmar Jurčiková, Jurij Vynnyčuk, Jevhen Mori, Marie Ščur (RFE/RL), Oleksandra Simočková, Aida Bolivar, David Stulík, Oleksa Livinsky. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Iniciativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

Founded January 4th, 1949 in London

Європейський Конгрес Українців із центром в Празі вітає українську громаду Чехії та Європи.

European Congress of Ukrainians
House of National Minorities
Vocelova 602/3 120 00 – Praha 2
info@europeancongressofukrainians.eu
Facebook.com/EKUkrainians
Youtube: Ukrainian Europe – Українська Європа

Jste z Ukrajiny a potřebujete poradit?

Trápí Vás nejasnosti ohledně Vašeho zaměstnání či pobytu v ČR ?

Máte dluhy?

Neplatí Vám zaměstnavatel?

Máte zájem o bezplatné poradenství?

Pokusíme se nalézt možné řešení Vaší situace.

ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN

ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN

83 poradenských míst v celé ČR

Volejte: +420 284 019 220 nebo +420 702 628 004
Pište: karel.jares@obcanskeporadny.cz

Naše poradenství je pro Vás zdarma.

(V případě nutnosti vyžijeme jazykových znalostí našich ukrajinských kolegů)